

اقرار کیفری و جایگاه آن در
نظام قضایی ایران

www.ketab.ir

تألیف: حسین زارع شاعر

{عضو هیأت علمی دانشگاه پیام نور خرم آباد}

سرشناسه: زارع‌شعار، حسین، ۱۳۵۶ -
 عنوان قراردادی: ایران، قوانین و احکام
 عنوان و نام پدیدآور: اقرار کیفری و جایگاه آن در نظام قضایی ایران / تالیف حسین زارع‌شعار.
 مشخصات نشر: خرم‌آباد: نگاه پارسه، ۱۳۹۴.
 مشخصات ظاهری: ۱۱۳ ص.
 شابک: 978-600-96142-2-6: ۱۲۰۰۰۰ ریال
 وضعیت فهرست نویسی: فیپا
 یادداشت: کتابنامه.
 موضوع: اقرار (حقوق) -- ایران
 موضوع: آیین دادرسی جزایی -- ایران
 رده بندی کنگره: ۱۳۹۴ ۷۳ الف ۷۵ / KMH ۱۷۷۵
 رده بندی دیویی: ۳۴۷/۵۵
 شماره کتابشناسی ملی: ۴۱۵۴۳۹۸

نام کتاب: اقرار کیفری و جایگاه آن در نظام قضایی ایران
 تألیف: حسین زارع‌شعار
 ویراستار فنی: علیرضا فبادری
 ناشر: نگاه پارسه
 مدیر فنی: مرتضی فتحی سپهوند
 طرح جلد: واحد رایانه نشر نگاه پارسه
 صفحه آرابی: حدیث مهدوی باغی
 شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
 نوبت چاپ: اول
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۶۱۴۲-۲-۶
 قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

آدرس: نشر نگاه پارسه، خرم‌آباد، خیابان امام، چهارراه بانک
 تلفن: ۰۵۶۷۱۶۱۰۵۶۷-۰۹۱۶۷۱۶۳۷۲۷-۰۹۱۶۷۱۶۳۷۲۷-۰۵۶۳۳۳۰۳۶۰۰
 پست الکترونیکی: Negaheparseh@gmail.com

نگاه پارسه
 نشر نگاه پارسه

کلیه حقوق چاپ و نشر این کتاب مطابق با قانون حقوق مؤلفان و مصنفان مصوب سال ۱۳۴۸ برای ناشر محفوظ و منحصرأ متعلق به نشر نگاه پارسه می‌باشد. لذا هرگونه استفاده از کل یا قسمتی از این کتاب (از قبیل هر نوع چاپ، فتوکپی، اسکن، عکسبرداری، نشر الکترونیکی، هر نوع انتشار به صورت اینترنتی، سی دی، دی وی دی، فیلم فایل صوتی یا تصویری و غیره) بدون اجازه کتبی از نشر نگاه پارسه ممنوع بوده و شرعاً حرام است و متخلفین تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

فهرست مطالب

مقدمه.....	۱
فصل اول: بانی دلیل در امور کیفری.....	۹
بخش اول - مفهوم دلیل.....	۹
مبحث اول - مفهوم دلیل.....	۹
الف) دلیل و مفهوم عام آن.....	۹
ب) دلیل و مفهوم خاص آن.....	۹
ج) دلیل در امور جزایی.....	۱۰
۱- تعریف دلیل در امور جزایی.....	۱۰
۲- موقعیت دلیل.....	۱۰
د) بار دلیل.....	۱۱
۱- اصل برائت (اماره یا فرض بی گناهی).....	۱۱
بخش دوم - انواع دلایل مثبت وقایع.....	۱۲
مبحث اول - نوع دلیل به عنوان وسیله اثبات وقایع.....	۱۲
۱- آزادی دلیل.....	۱۲
۲- محدودیت‌های حاکم بر آزادی دلیل.....	۱۲
۳- دلیل و ارتباط آن با عنصر قانونی.....	۱۳
۴- موقعیت دلیل در ارتباط با عنصر مادی جرم ارتكایی.....	۱۴
۵- نقش دلیل در ارتباط با رکن معنوی جرم.....	۱۴

- مبحث دوم - نقش قاضی جزایی ۱۵
- الف) علم و یقین یا اعتقاد و باطن قاضی ۱۵
- ب) خصوصیات دلیل در امور کیفری ۱۷
- ۱- حمایت و تأمین منافع عمومی ۱۷
- ۲- حفظ حقوق زیان دیده از جرم ۱۷
- ۳- احترام به حقوق متهم ۱۷
- ج) قاضی و ارزشیابی دلیل ۱۸
- د) اشتباهات قضایی ۲۰
- فصل دوم - مفهوم اقرار و ارتباط آن با سایر ادله ۲۳**
- بخش اول - مفهوم اقرار و تعاریف انواع اقرار ۲۳**
- مبحث اول - انواع اقرار ۲۵
- الف) اقرار در دادگاه ۲۵
- ب) اقرار خارج از دادگاه ۲۷
- ج) اقرار صریح و ضمنی ۲۸
- د) اقرار کلی و جزئی ۲۹
- ت) اقرار ساده و مرکب ۲۹
- پ) اقرار داوطلبانه و اجباری ۳۰
- بخش دوم - اقرار و سایر ادله ۳۰**
- مبحث اول - رابطه اقرار با سایر ادله ۳۰
- الف) رابطه اقرار با شهادت ۳۰
- ب) اقرار و رابطه آن با سوگند و قسامه ۳۲
- ج) اقرار و رابطه آن با علم قاضی ۳۴
- مبحث دوم - اقرار و نظریات فقهی ۳۶
- الف) مفهوم اقرار ۳۶
- ب) مدارک اقرار ۳۸
- ۱- اجماع همه علمای اسلام ۳۸
- ۲- اخبار و احادیث مشهور ۳۸

- ۳- متفق بودن خردمندان ۳۹
- ۴- آیات و گفته خدای تعالی ۴۱
- ج) آثار اقرار ۴۲
- فصل سوم: شرایط اعتبار اقرار و طرق تحصیل آن ۴۵
- بخش اول - موارد عمومی صحت اقرار ۴۵
- مبحث اول - شرایط عمومی اقرار ۴۵
- الف) بلوغ ۴۵
- ب) عقل ۴۸
- ج) قصد و اختیار ۴۸
- د) صیانت اقرار ۴۹
- مبحث دوم - شرایط اختصاصی اقرار ۵۰
- الف) حدود ۵۱
- ب) قصاص ۵۳
- ج) اقرار در تعزیرات ۵۵
- بخش دوم- روشهای تحصیل اقرار ۵۷
- مبحث اول - طرق و وسایل تحصیل اقرار ۵۷
- الف) تحصیل اقرار از طریق بازجویی ۵۸
- ب) تحصیل اقرار از طریق اعمال خدعه و تریب ۶۰
- ج) تحصیل اقرار از طریق وعده معافیت از مجازات ۶۱
- د) تحصیل اقرار از طریق اعمال شکنجه ۶۲
- مبحث دوم - تحصیل اقرار از طریق روش‌های علمی و فنی ۶۳
- الف) تست‌های تصویری (پروژکتیو) ۶۴
- ب) روش تداعی معانی ۶۴
- ج) پلی گراف ۶۵
- د) نارکو آنالیز (Narcoanalyse) ۶۵
- فصل چهارم: آثار اقرار ۶۷
- بخش اول - اثرات اثباتی اقرار مقرر ۶۷

- میبحث اول - آثار اثباتی اقرار ۶۷
- الف) انکار اقرار ۶۷
- ب) قابل تجزیه بودن اقرار ۶۹
- ج) اقراری که موجب مجازات شود ۷۴
- د) سکوت متهم ۷۵
- پ) طریقت و موضوعیت اقرار ۷۵
- ت) اقرار قاطع دعوی ۷۷
- بخش دوم - آثار سلبی اقرار نسبت به مقرر و غیر مقرر ۷۹**
- میبحث اول - اثر سلبی اقرار ۷۹
- الف) مبادی که اقرار موجب سلب مجازات شود ۷۹
- ب) اقراری که موجب سلب مجازات مقرر می‌شود ۷۹
- ۲- اقرار دیگری که موجب مجازات مقرر نمی‌شود ۸۰
- ب) اثر سلبی اقرار نسبت به غیر مقرر ۸۰
- ۱- اقراری که موجب سلب مجازات غیر مقرر می‌شود ۸۰
- فصل پنجم: مطالعه تطبیقی اقرار ۸۳**
- بخش اول - مقایسه اقرار در ایران با فرانسه ۸۳**
- میبحث اول - مطالعه تطبیقی اقرار در سیستم حقوقی فرانسه ۸۳
- الف) وجوه اشتراک نظام‌های حقوق درامیت اقرار ۸۴
- ب) وجه افتراق نظام‌های حقوقی در کاربرد اقرار ۸۴
- ج) تعریف اقرار ۸۵
- ۱- اقرار در خارج از دادگاه ۸۵
- ۲- اقرار قضایی (یا اقرار در دادگاه) ۸۶
- د) چگونگی اخذ اقرار ۸۷
- ۱- ضرورت بازپرسی ۸۷
- ۲- ویژگی‌هایی قضایی تحقیق از متهم ۸۸
- ت) ویژگی‌های اقرار ۸۹
- ۱- قدرت اثباتی اقرار ۸۹

- ۸۹.....۲- قابل تجزیه بودن اقرار
- ۹۰.....مبحث دوم - مطالعه تطبیقی اقرار در حقوق دیگر کشورها
- ۹۰.....الف) کیفیت تحصیل دلیل در حقوق انگلیس
- ۹۱.....۱- دلایل غیر قابل قبول
- ۹۱.....۲- تحصیل دلیل به طرق غیر قانونی
- ۹۲.....ب) بطلان دلیل در حقوق ایالات متحده آمریکا
- ۹۳.....ج) آثار تحصیل دلیل غیر قانونی حقوق در استرالیا
- ۹۳.....د) موارد بطلان دلیل در کشورهای حقوق نوشته
- ۹۴.....بیجه گیری و پیشنهادات
- ۹۹.....منابع
- ۹۹.....الف) ک ب
- ۱۰۲.....ب) مقالات، تشریحات و جزوات

مقدمه

در کلیه مذاهب ادیان مختلف و در همه کشورهای جهان در طول قرون و اعصار گذشته و در هر گام و اعمالی وجود داشته و دارد که انسان با ارتکاب آن عمل گناهکار بوده و مستوجب عقوبت و مکافات می‌باشد. همچنان که می‌دانیم این اعمال در سرزمین‌های مختلف و بر حسب نوع اخلاق و طرز تفکر و مذهب و رسوم و آداب خاص آن مردم فرق می‌کند لکن به هر تقدیر یک سلسله اعمال در هر کجا نهی شده قلمداد گردیده است که گاه ممکن است انجام این اعمال دور از چشم قانون و نگهبانان عدالت باشد و گاه نیز در حضور آنان.

در طول تاریخ و فراز و نشیب‌های گذشته، بشر به‌ترین راهی که برای وصول به حقیقت و کشف موضوع بزه اختیار شده است گرفتن اعتراف از بزه‌کار بوده است. البته ممکن است که این گناه جنبه الهی داشته و بزه‌کار با سرپیچی از دستورات خداوند و رسولان او خود را مستوجب عذاب دانسته و نزد حاکم شرع اقرار و اعتراف به عمل گناه‌آلود خود بنماید که در این صورت با دستوراتی که در هر مذهب و شریعت است با او رفتار می‌نمایند. در کیش حضرت مسیح هر کس در هر سن و در طول عمر خود اگر مرتکب گناهی شده که از نظر شریعت عیسی مغایر با دستورات او باشد می‌بایست در کلیسا حاضر شده و در نزد کشیش اعتراف به ارتکاب بزه خویش بنماید و اجرای این دستور برای هر فرد مسیحی واجب و لازم الاجرا می‌باشد و موقعیت و منصب و خصوصیت اجتماعی و اقتصادی تأثیری در آن نخواهد داشت کما اینکه در طول تاریخ پیدایش این کیش می‌بینیم که بیشتر

پادشاهان و سلاطین کشورهای اروپایی نزد قدیسن مذهبی اعتراف نموده و خود را مستوجب تنبیه و کیفر می‌دانسته‌اند. سن لوئی که یکی از سلاطین فرانسه در قرون وسطی بوده است و از نظر تقوا نامش در جریده اولیاء اله درج گردیده شخصاً نزد اسقف وقت حاضر شد و اعتراف می‌کند و اسقف او را به کفاره گناهانش تازیانه می‌زند و به او دستور می‌دهد که با کمال خضوع و احترام به یک راهب جذامی خوراک بدهد.^۱

در اسلام نیز اعتراف به گناه در نزد پروردگار وجود دارد و لازم نیست که معترف نزد روحانی حاضر شده و اقرار نماید و همین که با خدای خویشتن و در پیشگاه او اعتراف به گناه بنماید کافی بود و ممکن است خداوند از مجازات او در گذشته و توبه‌اش را قبول نماید. ناگفته نماند که بیشتر منتهیات در مذهب اسلام که صورت قانون این شریعت درآمده است با اعتراف آبل گناهت نبوده و حتماً باید مرتکب مجازات گردد و به عبارت دیگر در یک تحلیل نهایی برای سلاطین به دو دسته حق اله و حق الناس تقسیم گردیده‌اند.

در طول قرون گذشته برای انبیدایش انسان با کشتن برادر خویشتن در یک ماجرای غم‌انگیز تا به امروز اقرار یک از علل و مول به حقیقت برای قاضی و آسودگی وجدان نا آرام برای گناهکار بوده است بدین صورت که بزهکار با گواهی دادن به ارتکاب گناه، خویشتن را از عذاب وجدان می‌رهاند اگر چه که این اعتراف موجب رفتن او به آغوش مرگ و قرار دادن او بر لبه پرتگاه نیستی باشد.^۲

لیکن همیشه این گواهی بر ضد خویشتن ناشی از دردت وجدان و عذاب روح نبوده است و قاضی برای این که زودتر به حقیقت امر واصل شود مرتکب گناه را تحت شکنجه و آزار و اذیت جسمانی و روانی قرار می‌دادند باری به هر صورت سعی می‌کرده است که از پرس و جوی بیشتر خود را برهاند و همین که متهم به راستی در اعتراف به عمل گناه می‌کرده است کار را تمام شده دانسته و او را به مجازات می‌رسانده است. نمونه‌های

۱- تصویر ص ۳۶۱ کتاب تاریخ قرون وسطی، آلبرماله، قسمت دوم.

۲- قرآن کریم قولوا الحق ولو علی انفسکم

بارز آن اسباب و ادوات در موزه‌های بزرگ دنیا موجود می‌باشد که متأسفانه در چند ساله اخیر مورد استفاده بوده است.^۱

امروزه در تمام کشورهای عالم و در قوانین کیفری و آئین دادرسی در رسیدگی به جرایم و اعمال بزهکارانه به اقرار شخص مرتکب ارزش داده و آن را مورد تصدیق قرار می‌دهند لکن برحسب نوع جرم و نحوه اقرار ممکن است دادگاه اقرار متهم را به تنهایی کافی ندانسته و آنرا ارزش بیاندازد و نیز اقراری را که به وسیله شکنجه و آزار و اذیت جسمانی و روانی گرفته شده باشد محکوم و فاقد ارزش می‌داند باری ارزش اقرار در سیستم‌های مختلف قضایی و تحت شرایط خاص فرق دارد.

تحویل تاریخی امر محصل دلیل، بررسی تحول عادات و رسوم و همچنین وسایل فنی و همچنین وسایل فنی تحقیق و استنتاج، روشنگر تعادل و توازنی است که میان آزادی دلیل و رعایت صحت در مادیات در تحصیل دلیل برقرار شده است.

الف) تحصیل دلیل مبتنی بر عادات و رسوم از نظر تاریخی دلایل جزایی همانند اعمال مجازاتها مراحل وادواری را گذرانده‌اند:

۱- دوره اول: اختیار شاخص ذی‌نفع در حصول دلیل معتبر = در این دوره اعتبار و قبول دلیل و تعیین ارزش آن مطلقاً بستگی به نظر مجری علیه و منتقدان و روسای قبایل داشته و اختیارات آنها در این امر دارای حد و مصلحت بوده است.

۲- دوره دوم: تحصیل دلیل از طریق آزمایشی قضایی یا ادای سوگند و گاهی جنگ تن به تن = در این مرحله، تحصیل دلیل یا از طریق آزمایش به عمل می‌آمده و متهم این آزمایش را تحمل می‌کرده و یا دلیل از طریق ادای سوگند تحصیل می‌کرده است مواردی هم بوده است که در مقام کسب دلایل فوق‌العاده، از قبیل جنگ تن به تن و سوزاندن بر می‌آمده‌اند.

۱- هومن، دکتر احمد، کتاب زندان و زندانیها، ص نهم - قرون وسطی قضاوت طبق سیستم الکیزیتور Inqevistiore اجرا می‌شد و بوسیله اقسام مختلف شکنجه، اقرار می‌گرفتند. متداول‌ترین اقسام آنها، شواله Chevalot گراند پوتی تر تو Qrand Petitreteav، لوردالی Ordalie بودند.

۳- دوره دلایل قانونی: جامعه انسانی در کوشش خود برای استقرار عدالت، سعی کرده است به وسایلی دست یابد که بتواند با کمترین اشتباه به کشف حقیقت نائل آید و در این مورد به دو روش توسل جسته است.

نخست، جستجوی علم و یقین قضایی مبتنی بر قواعدی که قانوناً از قبل و تعیین و تنظیم شده‌اند و نظام دلایل قانونی را تشکیل می‌دهند، و دیگر، روشی که علم و یقین قضایی را مفهوم باطنی و معنوی منبعث وجدان و ضمیر کسی می‌داند که به طور مستقیم با امر کیفری سره‌کار دارد و به آن رسیدگی می‌کند. این روش تشکیل دهنده نظام دلایل معنوی یا باطنی قاضی است.

نظام دلایل قانونی، قواعد ثابتی را مقرر می‌دارد و به قاضی نشان می‌دهد که حکم جزایی را براساس کدام سنخ از دلایل استوار نماید. و بر دلایلی که مبنای حکم است چه شرایطی را بار نماید. قواعد مزبور قاضی را مازم به رعایت دقیق ضوابط می‌کند و هنگامی که علم و یقین حاصل در وجدان او کاملاً منطبق بر قالب فرمول‌های قانونی حق اصدار حکم محکومیت را به وی نمی‌دهد. بنابراین آزمون‌گذار است که پیشاپیش و براساس یک برنامه کلی، ارزش اثباتی دلایل مختلف را تعیین می‌نماید. در این سیستم قاضی باید کوشش نماید تا بر مقررات مربوط به دلیل آگاهی یابد و بنابراین مأموریت عمده‌اش کمک به تحصیل دلایل، بررسی و بازبینی آن‌ها و فراهم نمودن شرایط و روابط قانونی لازم برای صدور حکم است.

۴- دوره دلایل معنوی یا ایمان قاضی: در نظر حقوقدانان اروپایی قبول سیستم اعتقاد باطنی قاضی و یا هیئت منصفه چاره افراط کاریهای گذشته است و تکنیک کامل بین قوه قضاییه و قوه مقننه نیز با قبول نظام دلایل معنوی امکان‌پذیر است. نظام مذکور قاضی را تعیین ارزش دلایل آزاد می‌گذارد و علاوه بر این قاضی می‌تواند برای رسیدن به هر نوع دلیلی متوصل شود و چون برای اصدار حکم متکی بر علم و یقین خویش است و در تبرئه و محکوم نمودن متهم، بر پایه اعتقاد باطنی خود، آزادی دارد، در نتیجه از اعمال جبر و فشار به منظور تکمیل دلایل بی‌نیاز است. فراهم آمدن اعتقاد باطنی مبتنی بر تحقیقات علمی و استنباط از دلایل و تفسیر آنهاست و یا متکی بر مسائل انسانی و روانی می‌باشد. در نتیجه از نظر نیل به علم و یقین باطنی، دو قاضی که یکی مجرب و آگاه در حقوق جزا

و دیگری وقتی ناوارد است در یک سطح قرار نمی‌گیرند. اگر قاضی ملزم به رعایت دلایل قانونی شود بر استقلال دو قوه مقننه و قضاییه لطمه وارد می‌شود و لذا استقلال قوه قضاییه از طریق رعایت دوره دلایل معنوی و یا ایمان قاضی شکل می‌گیرد.

۵- دوره دلایل علمی: در اثر پیشرفت‌های علمی، به ویژه علوم انسانی و همچنین تحت تأثیر عقاید مکتب تحقیقی، به تدریج برای جمع‌آوری دلایل و کشف حقیقت استفاده از وسایل علمی به جای روش‌های قدیمی تحصیل دلیل نشسته است. بی‌تردید پیدایش علوم و فنون جدید در طرز کار دادگستری بی‌تأثیر نیست.

هنگامی که بزهکاران در ارتکاب جرایم از شیوه‌های جدید علمی استفاده می‌نمایند، عدالت نیز برای مبارزه با آنها ناچار است با سلاحی متناسب مجهز گردد و از فنون علمی بهره‌گیری کند. در مقاله‌ای تحت عنوان «مسأله روش‌های جدید تحقق در پرونده‌های کیفری» آمده است: «این نکته مورد تردید است که بتوان از ورود معیارهای علمی و بکار گرفتن صحیح و معقول قانون در پرونده‌های کیفری جلوگیری کرد. گرچه در دستگاه قضایی به ندرت شاهد نفوذ علوم هیستیم که باعث دگرگونی زندگی انسان‌ها شده است، منع ذلک در عصر ما هیچ کس منکر نقش و تأثیر دستگاه علوم در رشته‌های مختلف جزایی نیست. از یک سو شایسته است که برای کشف حقیقت از دانش بهره گرفته شود و کوشش به عمل آید که اشتباهات قضایی به حداقل تقلیل یابد. از سوی دیگر باید از این امکانات به نفع متهم و اثبات بی‌گناهی او بهره‌برداری شود.

چه بسا اتفاق می‌افتد که در امر قضاوت ارتکاب یک اشتباه نتیجه‌ای ناگوار و غیر قابل جبران به دست می‌دهد. اکنون زمان آن فرا رسیده است که فرشته عدالت دستمالی را که به چشم خود بسته است، بر دارد و با چشم‌های باز به شناختن و تجزیه و تحلیل شخصیت کسی بپردازد که مورد قضاوت قرار می‌گیرد».

وقتی عدالت برای حل و فصل مسائل مختلف زندگی اجتماعی قانون را بکار می‌گیرد نباید نسبت به پیشرفت‌های علمی و تغییرات و تحولات اجتماعی نیز بی‌اعتنا بماند فرشته عدالت با چشمان بسته گزارشگر بی‌اعتنایی به این تحولات است، بنابراین باید فرشته عدالت مشعلی درخشان به دست گیرد و با آن بر روی ترازوی عدالت یرتو بیفکند. در عین آنکه چشم خود را بر کوچکی و بزرگی شخصیت افراد می‌بندد و گوش را در برابر تحریکات

آنان می‌گیرد، باید با نور علم مسیر کشف حقایق و استفاده از ضوابط معیارهای معقول و منطقی را روشن سازد.

توجه به ادوار و مراحل مختلف رسیدگی قضایی، روشن می‌کند که در دوران‌های جدی به منظور تحصیل دلیل و تعیین متهم، دیگر به سوزاندن جسد مقتول و دنبال کردن جهت دود متضاد از آن نمی‌پردازند و یا در مقام تعیین میزان مجرمیت متهم، دیگر دست وی را در آب یا روغن داغ فرو نمی‌برند، تا براساس شدت جراحت وارده و یا سختی معالجه به اظهار نظر دست یا زند. بدین ترتیب با گذشت زمان به هنگام تحصیل دلیل رعایت موازین آئینی و انسانی پیش از پیش مد نظر قرار می‌گیرد. اما به اصول صحت عمل و صداقت و امانت عملاً کمتر توجه می‌شود و شخصیت انسانی و حق و عدالت غالباً در معرض تهدید و تجاوز قرار می‌گیرد. سوال حقوقدانان فرانسه این بوده است که باید اصول مزبور را فدای ضرورت و لزوم اعمال کیفر نمی‌دهد؟ در این زمینه در حقوق قدیم فرانسه نظرات مختلفی ابراز شده است: «روش فلاون» می‌گوید: «برای قضاوت، بخاطر جستجو و کشف حقیقت جنایات و جرائم، توسل به دروغ مشروع و مجاز است... و منشأ این مشروعیت حقوق الهی و انسانی است».

اما «ژوس» معتقد است که قاضی باید از تکرار بردن حيله و نیز سخنان مزورانه به منظور غافلگیر ساختن متهم پرهیز نماید... و چنانچه کشف حقیقت مستلزم استفاده از مهارت و تردستی فراوان باشد، این امر همواره باید بدون فریب و ریاکاری و بگونه‌ای انجام یابد که بزهکار را از نمایش‌های ساختگی و وحشت‌زاترساند، یا ستم‌های وعده‌های دروغین به وی نباشد. خلاصه آنکه قاضی هرگز نباید مرتکب عملی برخلاف عدالت شود، وگرنه مستوجب کیفر خواهد بود»

ب) تکامل وسایل فنی تحقیق و بازجویی - با پیدایش طرق جدید تحقیق و بازجویی بار دیگر رعایت موازین عادلانه و موضوع صحت عمل در تحصیل دلیل مطرح می‌گردد. این روش‌ها به دو دسته تقسیم می‌شوند:

۱- روش‌های علمی استنطاق و بازپرسی - این روش‌ها خصوصاً متوجه استعمال مواد مخدر و به کار گرفتن دستگاه دروغ‌سنج‌اند هدف از استعمال مواد مخدر، تأثیر نهادن بر

سلسله اعصاب متهم و ایجاد سستی ناشی از میل به خواب و در نتیجه کاستن مقاومت اوست.

دستگاه دروغ‌سنج نیز مجموعه وسایلی است که به ثبت عکس‌العمل‌های هیجانی شخص می‌پردازد که تحت بازجویی است. بررسی سؤالات مطروحه و مطالعه منحنی‌های ثبت شده، موجب کشف جواب‌های دروغ می‌گردد.

بنظر می‌رسد که استفاده از روش‌های علمی تحقیق که شامل عمل مستقیم بر روی شخص تحت بازجویی است بدون رضایت قبلی وی قابل قبول در دادگاه نباشد.

۲- استفاده از حيله و صحنه‌سازی در ضمن تحقیق - در این روش وسایلی از قبیل میکروفن و ضبط صوت، دوربین عکاسی مورد استفاده قرار می‌گیرد و به کار گرفتن وسایل ارتباط سریع، بلندگو، تلفن، اتومبیل نیز در همین قسمت جای دارد. توسل به این اقدامات در روش‌های تحقیق تحول تازه‌ای پدید آورده است.

مأمورین پلیس قضایی کم‌ربیش به تغییر قیافه و لباس دست می‌زنند و یا به دام‌گذاری و کمین‌گیری توسل می‌جویند. نگاه‌های پشت‌در و دیوار مراجع قضایی و پلیس به اظهارات متهم گوش فرا داده می‌شود. و یا مراجع به برخی از زندانیان و دادن وعده و وعید از اسرار متهم هم بند وی کسب اطلاع می‌گردد، به موازات این روش‌های قدیمی، روش‌های تازه‌تری به کار گرفته می‌شود میکروفن به هر کسی که اسراق سمع می‌کند مطالب را منتقل می‌نماید و ضبط صوت سبب می‌شود که گفته‌ها از میان وجه مشترک کلیه این روش‌ها آن است که به اراده آزاد انسان صدمه می‌زنند و در نتیجه صحت و امانت عمل و نیز مطابقت روش‌های کار را با موازین قانونی محل بحث و مورد تردید قرار می‌دهند و اعتبار آن‌ها را خدشه دار می‌سازند.